

23 вересня 2020 року в Інституті Східної Європи відбулось наукове обговорення та перша презентація наукової праці директора Інституту Східної Європи доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя «Село Радруж – культурно-християнський центр Любачівської землі. Історико-фотографічне дослідження. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р.».

В науковому обговоренні взяли участь вчені, завідувачі відділами, професори Кафедри українознавства, члени редакційної ради та редколегії наукового журналу «Українознавець» Інституту Східної Європи, гості: українські історики, державознавці та краєзнавці...

На адресу презентації та обговорення наукової праці прийшло привітання від львівського отамана Ліги Українського Козацтва, мецената Ігора Яблонського, який із-за занятості не зміг взяти участь в обговоренні та презентації наукової праці директора Інституту Східної Європи доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя «Село Радруж – культурно-християнський центр Любачівської землі. Історико-фотографічне дослідження. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р.»...

На презентації під час обговорення, зокрема доктор наук з державного управління, професор Кафедри європейської інтеграції Інституту державного управління Національної Академії державного управління при президенті України, професор відділу «Міжнародної громадянської співпраці» Інституту Східної Європи Василь Пасічник під час обговорення наголосив: «... що дуже добре, що в науковій праці директора Інституту Східної Європи доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя «Село Радруж – культурно-християнський центр Любачівської землі. Історико-фотографічне дослідження. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р.» висвітлено роль культурно-християнського центру св. Миколая та св. Параскеви в селі Радруж, що в Любачівській землі, які славляться на весь світ своїми стародавніми церквами і які ЮНЕСКО визнано яскравими зразками української та світової релігійної спадщини і в якому вирости визначні українські діячі українського культурно-християнського та українського національно-державницького руху XVI-XVIII та XIX- XX століть які не тільки християнською діяльністю але й державною діяльністю в лавах УГА, УПА проклали шлях до незалежності України, зокрема визначний діяч Української Повстанської Армії(УПА) з села Радруж, сотенний УПА Михайло Петришин на псевдо «Листок» який геройський загинув в боротьбі з російськими окупантами України в 1946 році в лавах УПА-Південь на Тернопільщині...

Добре, що у об'єктиві досліджень є український історико-політичний та державницький рух як і свідоме українське національно-християнське життя радружан яке так ретельно історико-фотографічно дослідив директор Інституту Східної Європи доктор історичних наук, професор, академік Віктор Ідзьо..., оскільки ця наукова проблема у повній мірі є актуальною для її вивчення в сучасній Українській державі...».

Нище подаємо науковий виступ автора...

Віктор Ідзьо

«Село Радруж – культурно-християнський центр Любачівської землі. Історико-фотографічне дослідження. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р.» ©

Одним із найдавніших сіл Українського Надсяння є село Радруж в Любачівській землі, що розташоване над річкою Радружанкою на території сучасної Польщі. Вперше в літописах село Радруж згадується у 1444 році, далі у люстрації під 1565 роком, Радруж згадується як велике село «де живуть за давнім звичаєм і мають свого князя...».

Фрагментарні наукові археологічно-пошукові дослідження українських і польських вчених, а також згадка про «свого князя» в селі Радруж (термінологія Руси-України) у XVI столітті, дають право автору датувати виникнення села в XII-XIV століттях. Власне з цього часу радружанські легенди розповідають про християнську культову споруду, церкву, очевидно святого Миколая, що функціонувала в селі на чолі з священством візантійського обряду.

Вибіркові дослідження на полях, в околицях стародавньої радружанської церкви та радружанських цвинтарів, що розміщені навколо церкви святої Параскеви, в якій є давній іконостас та ікона святого Миколая, проводились автором цього дослідження в 2002-2020 роках. Виявлені на радружанських полях уламки слов'яно-хорватської кераміки(VIII-X ст. н. е.) та давньоукраїнської кераміки XIII-XIV століть дають право стверджувати, що село Радруж був культурно-християнським центром - супутником стародавнього міста Любачева. Вченими Інституту Східної Європи проведені також оглядові дослідження в басейні річки Радружівка, які дають право віднести час активного функціонування села до епохи Велико-Хорватської держави IX-X століть так і Руси-України XII-XIV століть, а отже можна вважати, що село Радруж в Любачівській землі є давнім культурно-християнським центром - супутником міста Любачева.

Аналіз сукупності наявних археологічних та письмових джерел напрацьованих українськими та польськими вченими за XIX-XX століття дає право наголосувати, що Радружанський візантійсько-християнський центр виник і розвивався в ареалі міста Любачева у XII-XIV століттях, оскільки виявлена польськими вченими давня Любачівська церква, про що наголошувалось вище, точно датується IX століттям... В XV-XVI століттях в селі Радруж вже добре розвинена українська християнська організація, про що засвідчує добре збережена до наших днів дерев'яна церква

святої великомучениці Параскеви П'ятниці, яка 21 червня 2013 року на 37 - сесії Комітету Світової Спадщини ЮНЕСКО, що проходила у Камбоджі, разом з іншими дерев'яними церквами Карпатського регіону Польщі та України, була включена у список світової спадщини ЮНЕСКО. Слід наголосити церква святої Параскеви в селі Радруж, що була побудована чи перебудована в кінці XVI на початку XVII століття, очевидно на місці старої більш старішої церкви, яка за легендами була спалена татарами. В церкві святої Параскеви в селі Радруж бабінець і особливо неф мають пропорції і конструкції такі ж як і у церкві Святого Духа, що в Потеличі. У церкві також в середині нефа є конструкція наметів з прогонами, стояками та косяками. Церква святої Параскеви в Радружі, яку попередньо вченими датовано 1580 роком, належить до ранньо-галицького чи перемишльського типу. Високий зруб квадратної нави завершеної пірамідальним наметовим верхом з одним заломом, а бокові рамена вкриті двосхилими причіпковими дахами. Церква святої Параскеви в селі Радруж оперта на стовпи з підкосами. Церква святої великомучениці Параскеви П'ятниці тридільна у плані, нава триярусна, інші частини у неї двоярусні... Церква святої Параскеви в селі Радруж оточена галереєю покрита та ошальована гонтами і має прекрасний іконостас, який датується XVI-XVIII століттями. При церкві святої Параскеви XVI-XVIII століттях існувала радружанська школа іконопису. В середині церква святої Параскеви розписана розписами, які датуються XVI-XVIII століттями. Біля церкви святої Параскеви також розміщена церковна дзвіниця, яка датується часом побудови XVI- XVIII століттях при. Дзвіниця каркасна з галереєю, покрита і ошальована гонтами. Дерев'яна дзвіниця була відреставрована в 2000 році. При церкві великомучениці Параскеви П'ятниці є будинок (можливо в ньому була і школа радружанського іконопису), який датується XVI-XVIII століттями, і який очевидно був побудований для потреб місцевого радружанського священника... Слід також наголосити, що в селі Радруж є і друга церква святого Миколая, яка активно функціонувала з XIX століття по 1947 рік, тобто до часу злощасної «Акції Вісла», внаслідок якої всі українці-радружани, що віками проживали на своїй етнічній українській землі, змушені були внаслідок насилля польської влади покинути своє село, що засвідчено нище фото-документами...

Привертає велику увагу і свідоме українське національно-освітнє, національно-громадське та культурно-християнське життя громади села Радруж у XIX-XX століттях, боротьба визначних радружан за незалежність України в XX столітті у лавах Української Галицької Армії, армії Української Народної Республіки та у лавах Української Повстанської Армії(УПА), про що засвідчують пам'ятні написи на могилах на радружанських цвинтарях... Визначним борцем за незалежність України є і уродженець села Радруж, випускник Перемишльської гімназії, сотник Української Повстанської Армії Михайло Петришин на псевдо «Листок», що героїчно загинув на Тернопільщині під час боротьби УПА з комуністичним режимом СРСР 6 травня 1946 року, про засвідчують нище подані фото-документи...

Викладені нище фото-документи зібрані у співпраці Інституту Східної Європи з українською греко-католицькою громадою села Радружа, що у Польщі, Товариством «Любачівщина», що у Львов, засобами сучасного історико-фотографічного дослідження роблять фактологічний аналіз джерел з села Радружа Любачівської землі, більшість яких під таким кутом зору вивчаються вперше. З працею можна познайомитися і на сайті Інституту Східної Європи.

Список використаних джерел та літератури:

- 1.Ідзьо Віктор. Перша унія Галицької і Римської церкви в Галичині в 1214-1230 роках. В кн.: Релігійна культура Європи та зародження, становлення і розвиток християнства на території України. – Львів “Ліга - Прес”, 2007.
- 2.Ідзьо Віктор. Віктор Ідзьо. Галицький король Коломан I та процеси першої політико – релігійної унії в Галичині в першій чверті XIII століття. – Прикарпатський Вісник Наукового Товариства ім. Т.Шевченка “Думка”. – Івано-Франківськ, 2008. – №3.
- 3.Ідзьо Віктор. Галицький король Коломан I та процеси першої політико-релігійної унії в Галичині в першій чверті XIII століття. – Львів “Сполом”, 2009.
- 4.Віктор Ідзьо. Стародавній Перемишль (IX-XIIст.): зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні. – Львів “Сполом”, 2010. - 40с.
- 5.Віктор Ідзьо. Українська держава в IX - XIII століттях. – Львів “Сполом”, 2010. - Вид. 2. - 416 с.
- 6.Віктор Ідзьо. Польща-Україна. Нариси з історії та культури IX-XVII століть. – Івано-Франківськ ”Сімик”, 2012р. - 88с.
- 7.Віктор Ідзьо. Етногенез Галичини. – Івано-Франківськ ”Сімик”, 2013р. - 472с.
- 8.Віктор Ідзьо. Господарсько-економічне та культурно-релігійне становлення Галичини в III-XIII століттях. – Івано-Франківськ ”Сімик”, 2013р. - 404с.
- 9.Віктор Ідзьо. Будівничі Галицької держави. – Івано-Франківськ ”Сімик”, 2013р. - 204с.
- 10.Віктор Ідзьо. Галицьке Королівство 1215-2015рр. Наукове видання. – Івано-Франківськ «Сімик», 2015. - 888с.
- 11.Віктор Ідзьо. Русь-Україна в IX-XIV століттях. Наукове видання. – Львів, 2017р. - 860с.
- 12.Віктор Ідзьо. Українська держава в IX-XIV століттях. – Івано-Франківськ ”Сімик”, 2017р. - Вид. 3. - 800с.
- 13.Ідзьо Віктор. Стародавній Любачів: історія, релігійна культура. Вісник Любачівщини. – Львів, 2014. - №21.
- 14.Ідзьо Віктор. Українське міське політичне, торгово-економічне та культурно-релігійне життя у IX-XIV століттях на прикладі стародавнього українського міста Любачева. Наукове видання. – Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р. - 24с.».

15.Кардашук Миколи. «Від Скіфії до АТО». – Івано-Франківськ «СІМІК», 2018р. - С.306. - С.310-315.

16.Стежками предків. Любачівський повіт. Путівник. Видавничий Дім «Укрпол». – Львів, 2019. - С.92-95.

Інститут Східної Європи шукає спонсорів для доопрацювання та перевидання монографії.

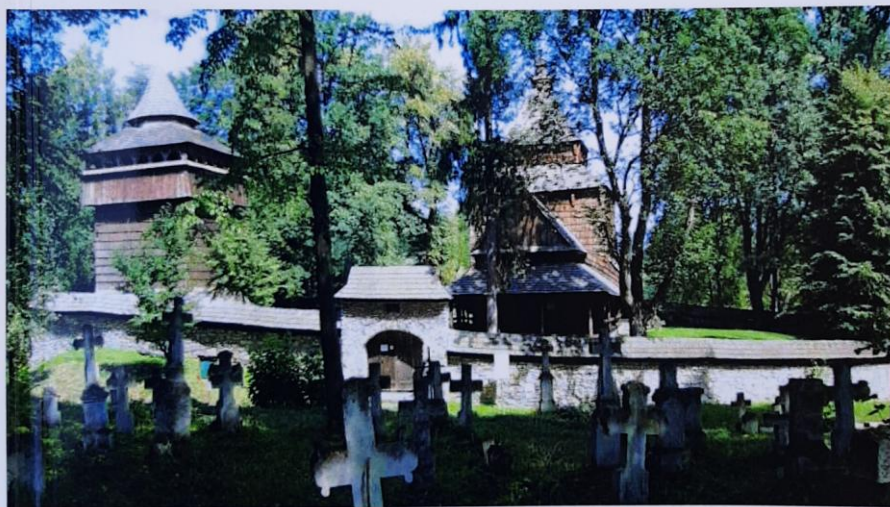
Познайомитися з монографією можна у Львівській національній науковій бібліотеці імені Василя Стефаника та на сайті Інституту Східної Європи - www.easterneurope.nethouse.ua

**Інститут Східної Європи
Eastern-European Institute**

Віктор Ідзьо

**Село Радруж – культурно-християнський
центр Любачівської землі.
Історико-фотографічне дослідження**

**Львів,
«Видавництво Інституту Східної Європи»,
2020**